

ФОРМУВАННЯ СЕМАНТИКИ СТІЙКИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ НА ОСНОВІ ІНТЕНСИВНО- ПАРАМЕТРИЧНОГО КОМПОНЕНТА

Стаття є фрагментарним дослідженням особливостей формування семантики стійких словосполучень на основі інтенсивно-параметричного компонента, яке здійснювалося на мовному матеріалі української художньої прози ХХІ століття.

Ключові слова: конотація, денотативний макрокомпонент, конотативний макрокомпонент, емотивний компонент, оцінний компонент, інтенсивно-параметричний компонент.

Кожен фрагмент картини світу має об'єктивне мовне позначення, яке відповідає мовній нормі. Проте семантична реалізація норми є досить слабкою, що можна пояснити особливостями сприйняття дійсності людиною й реалізацією цього сприйняття в мовній картині світу: "Було б неекономно повідомляти іншим те, що відповідає нормі. Повідомляють про девіації й зміни речей" [1: 4].

Мовлення людини властивий значний рівень суб'єктивності. Фразеологічна система української мови відображає ті явища, які так чи інакше виділені з навколишнього середовища. Основним предметом зображення більшості ФО є людина та світ природи. Мовна свідомість суб'єкта здатна виокремлювати різні ступені вияву тієї чи іншої ознаки певної реалії дійсного або уявного, що впливає на особливості формування мовної картини світу. Мовленнєві мікросистеми утворюють мовну макросистему, яка поєднує велику кількість лексичних варіантів на позначення певного об'єкта мовленнєвої ситуації. Суб'єктивне сприймання дійсності реалізують категорії параметричності й інтенсивності, які, накладаючись на денотативне ядро лексичного значення, формують конотативну семантику, що може мати безліч значеннєвих нюансів. Наприклад, коли чоловік бачить жінку, яка видається йому красивою, він може номінувати її за допомогою різних лексико-фразеологічних засобів, які в тій чи іншій мірі вказують на певну виокремлену ознаку об'єкта мовлення: *богиня, красотулька, хоч куди, як яблучко, хоч з лица воду пий* тощо. Лексеми *богиня, красотулька* та фраземи *хоч куди, як яблучко, хоч з лица воду пий* мають приблизно однакову семантичну структуру. Денотативне ядро, де центральною є сема „жінка”, локалізує параметричний компонент (відбувається відхід від середньостатистичної норми) з семою „красива”. Складник параметричності продукує інтенсивний компонент, який реалізує сему

“дуже” (красива жінка). У результаті таких семантичних процесів лексична одиниця здобуває конотативний макрокомпонент, що містить складники емоції “почуття схвалення, захоплення тощо” та оцінки “позитивна оцінка”. Таку структуру семантики мають усі без винятку згадані одиниці. Хоча внутрішня форма (план змісту) цих одиниць приблизно однаковий, проте зовнішня форма (план вираження) є абсолютно відмінна. Завдяки семантичним процесам метафоризації та метонімізації параметричний та інтенсивний компоненти можуть продукувати різні функціональні типи конотованих одиниць, наприклад, метафоричний (*богиня*), жаргонно-сленговий (*красотулька*), ідіоматичний (*хоч куди, як яблучко, хоч з лиця воду пий*).

Національна мовна картина світу значною мірою зумовлена особливостями позначення окремих фрагментів дійсності за допомогою лексичних і ФО, семантична структура яких містить інтенсивний та параметричний складники. У пропонованій статті поставлено за мету дослідити особливості формування семантики стійких словосполучень на основі інтенсивно-параметричного компонента. Фактичний матеріал зібрано шляхом аналізу мовної тканини прозових творів сучасної української літератури.

Фразеологічну систему активно досліджують українські та зарубіжні мовознавці. Основи етнолінгвістичного вивчення фразеологізмів закладені в працях В.Костомарова, В.Падока, В.Телії, Б.Успенського, М.Шанського. Проблеми національної самобутності української фразеології присвячені роботи В.Жайворонка, В.Кононенка, А.Івченка, О.Селіванової, В.Ужченка, Д.Ужченка. В.Ужченко стверджує, що найбільше уваги приділено саме вивченню значення фразеологізмів [17: 7]. Проте компонентний аналіз семантики сталих сполучень застосовують вельми рідко. У цьому полягає практична цінність статті та її актуальність.

Семантичну структуру ФО співвідносимо із семантичною структурою конотованого слова, оскільки досить часто стале словосполучення є „еквівалентом слова” [17: 7]. Проте, як зазначає В.Ужченко, у фразеологічному звороті „виявляється щось „над словом”, „більше за слово”, якийсь „доважок”. Фразеологічне значення складніше. Від лексичного воно відрізняється ступенем вияву якоїсь ознаки, її інтенсивністю” [17: 8]. Такий „доважок” називаємо інтенсивно-параметричним компонентом (ІПК), який у своєму складі містять більшість конотованих лексичних та фразеологічних одиниць.

Семантику категорії інтенсивності й параметричності в семантичній структурі лексеми та фраземи репрезентують відповідно інтенсивний і параметричний компоненти: інтенсивний компонент (ІК) семантичної структури слова – це мікрозначення лексеми, пов’язане з кіль-

кісно інтенсифікованою характеристикою позначуваного словом явища і співвідносно з логіко-філософським поняттям міри; параметричний компонент семантичної структури слова (ПК) – це мікрозначення лексеми, пов'язане з якісною характеристикою позначуваного словом явища і співвідносно з логіко-філософським поняттям норми [19].

Більшість конотативно маркованих лексем та їхніх фразеологічних відповідників містять у своєму складі ІК та ПК, тому послуговуємося терміном „інтенсивно-параметричний складник“. ІПК моделює значення фразеологізмів, які характеризують предмет, дію, ознаку і співвідносні з іменниками, дієсловами, прикметниками, прислівниками. У семантичній структурі ФО з моделювальним ІПК наявні семи „добре“, „погано“; „дуже“, „надто“, „з силою“, „енергічно“ і відповідні антонімічні – „слабко“, „повільно“, „мало“ тощо. Наявність у значеннєвій структурі інтенсивно-параметричного складника найчастіше призводить до виникнення одного або кількох конотативних компонентів, зокрема емотивності, оцінності, образності.

У кожній конкретній лексичній одиниці, що введена до комунікативного акту, ІК і ПК виконують не зовсім однакову за своєю складністю роль. Один зі складників (якщо їх два) у структурі семантики слова або фраземи обов'язково є первинним. Він виступає утворювачем іншого компонента – вторинного. У результаті їхнього поєднання семантичне значення розширюється, позаяк відбувається паралельне нарощення одного або кількох компонентів конотації [19].

У процесі дослідження виокремлюємо низку ФО, які у своєму складі містять лише компонент параметричності. ІК до їхньої семантичної структури не входить. Це передусім стійкі словосполучення, які є заміниками мовних денотатів, що називають явища дійсності за допомогою відносно первинної номінації, наприклад, з *перших рук* (безпосередньо), з *натури* (так, як є в дійсності), з *кінця в кінець* (в різних місцях, з одного краю в інший), з *дня на день* (постійно, безперервно; з кожним днем), з *давніх давен* (з незапам'ятних часів, здавна), *звернути увагу* (помітити когось, щось; зацікавитися ким-, чим-небудь; урахувати що-небудь), *або так або сяк* (в один із двох способів) [16] тощо. У таких сполученнях спостережено відхід від загальноприйнятої мовної норми лише на рівні номінації. Такий відхід можна вважати одноплановим, оскільки семантика лексичної одиниці не розширюється, не з'являються компоненти конотації, а параметричний складник впливає лише на процес називання, унаслідок чого план змісту реалізує себе в іншій зовнішній оболонці.

Найчастіше у складі семантичної структури ФО існує єдиний ІПК. Він утворюється на основі первинного ПК, який “відхиляє” одиницю

мовлення від серединної норми і продукує семантику інтенсивності, про яку яскраво свідчить наявність у словникових статтях слів-інтенсифікаторів, як-от: “дуже”, “сильно”, “надто”, “зовсім”, “вкрай” тощо, наприклад, *нагріти в пазусі гадюку* (подбати про *вкрай* невдячну людину), *Авгієві стайні* (захарашене, *вкрай* занедбане приміщення), *а там хоч трава не росте, а там хоч потоп* (виявлення *цілковитої* байдужості, знеохоти), *важка шапка Мономаха* (про виконання *надзвичайно* складного, хоч і почесного завдання), *на вагу золота* (про щось рідкісне, *виключно* коштовне, дорогоцінне, *вкрай* потрібне), *ні дати ні взяти, як дві краплі води* (*дуже* схоже, *абсолютно* однаково), *звалитися наче сніг на голову* (про *вкрай* несподівані турботи), *в печінках сидіти* (*дуже* допікати, надокучувати), *на руках носити* (*дуже* добре ставитися до кого-небудь, виявляти велику увагу), *аби, бабо, рябо* (*надмір* строкато), *бити в лоб, в вічі казати, в вічі правду різати* (бути *надто* прямолінійним) [16] тощо.

Часто у “Фразеологічному словнику української мови” [16] можна побачити одиниці, у поясненні значення яких існує пряма вказівка на інтенсивність, а отже, на наявність у семантичній структурі ФО інтенсивно-параметричного складника, напр.: *аж небові жарко* (безперешкодно, *інтенсивно* виявляється яка-небудь дія), *аж земля дрижить* (шосили, шодуху, *інтенсивно*), *буде й небові жарко* (про найвищий рівень *інтенсивності* будь-якої дії), *валом валити* (безперервно, навально рухатися, *інтенсивно* проявлятися), *на повний хід* (успішно, безперебійно, *інтенсивно*), *ходило ходором* (досить *інтенсивно* тряслося), *аж гай гуде, аж гул стояв, аж загуло, аж луна гуде* (безперешкодно, *інтенсивно*), *на всі заставки* (скільки є сили й уміння; *найінтенсивніше*) тощо. Такі й подібні сталі словосполучення можна поставити в один синонімічний ряд з конотованими лексемами, центром якого, зазвичай є денотат, що позначає певне явище дійсності. ФО, які характеризують певну дію людини і співвідносні з дієслівною семантичною структурою, вказують на інтенсифікацію/деінтенсифікацію дієвого процесу (або взагалі на відсутність будь-якої потрібної дії); ФО, які вказують на певну ознаку, характеристику якогось явища, співвідносні із семантичною структурою прикметників та прислівників. Наприклад, дієслово „істи” в значенні „споживати їжу, харчуватися” [2: 509] може мати багато конотативних синонімів (Словник синонімів подає 57 синонімічних лексем [15: I, 650]). Більшість із них у складі своєї семантичної структури мають ІПК, що, вказуючи на інтенсифіковану/деінтенсифіковану дію, породжує емотивно-оцінні семи, які, своєю чергою, надають лексемі експресивності та допомагають реалізувати потужний стилістичний потенціал лексичної одиниці. Бі-

льшість конотованих синонімів до ядерної денотативної лексеми „їсти” вказують на інтенсифіковану дію, наприклад, *налягати, жерти, поглинати, перти, наминати, хлопати, пакувати, товкти* тощо, напр.: *Портянко налягав на нову гарячу страву* (14: 110); *Приходить майор додому змучений, ще й змок під дощем, голодний, зайшов на кухню, щось там пережер на ходу* (12: 211); *Яка присмна каторга! – їсти, навіть не їсти, а пожирати, поглинати великими кількостями* (8: 78); *Оживає потреба нажиратись на зиму – боюсь холоду* (10: 17); *Вони п'ють каву і поглинають тістечка зі збитими вершками* (13: 42); *я вже завтра буду голодний, так зараз напруся як удав і буду два дні переварювати* (12: 113); *Мудило рідкісне твоїй мальчик, – поважно каже Дека і наминає кашу* (7: 155); *голубці просто прекрасні, три штуки хлопнув* (8: 88); *В очах Лізи скачуть глузливі бісики, їй, певно, подобається, як я серйозно і зосереджено пакую в себе плов* (7: 99); *Він уже кілька років щодня товче, мабуть, по п'ять-шість яблук... і стає яблучним* (7: 105). Виділені лексеми у складі семантичної структури мають денотативне ядро, що містить сему „їсти” і продукує ІПК: дія параметризується (відбувається відхід від нормативного центру) та інтенсифікується (з'являються семи „дуже швидко”, „дуже багато”, „дуже жадібно” тощо). У результаті конотативний макрокомпонент значення збагачується емотивним та оцінним складниками.

Конотованими синонімами до номінатива „їсти” є ФО, які можуть вказувати не лише на інтенсифіковану дію (їсти „дуже швидко”, „дуже багато”, „дуже жадібно”), а й на деінтенсифіковану дію („дуже повільно”, „дуже мало”, „дуже неохоче” тощо). Так, народна фразеологія демонструє розмаїття словосполучень, які вказують на деінтенсифікацію процесу харчування і позначають відсутність змоги фізично задовольнити природну потребу, напр.: *нічим ока запорошити, нічого в рот не взяти, підтягнути животи, покласти зуби на полицю, рісочки в рот не брати, цокотати зубами* [16] тощо. Антонімічними до зазначених є такі ФО, як-от: *од пуза, язика проковтнути, аж за вухами лящуть, вовчий апетит, їсти за трьох, аж слина котиться* [16].

Сучасна українська художня творчість широко застосовує не лише набутки традиційної української фразеологічної системи, а й трансформує її відповідно до “вимог часу”. Так, сленговій субмові належать оказіональні фраземи, які вказують на процес прийняття їжі або сильне почуття голоду, напр.: *Дека запитує, чи буду хрящати. Звичайно, що буду, зранку ... на кишку не кинув, від голоду – дикий підсос, а ти думав, чайочком відмажешся?* (7: 257); *Я страшенно голодна. Кишки раком стають* (8: 18); *Голодним від цих запахів можна коні двинути* (7: 257).

Проте значно більше ФО з потужним ІПК у сучасній художній прозі подибуємо на позначення дії „пити”, яка функціонує в значенні „вживати спиртні напої” [2: 944]: *промочити горло, знатися з чаркою, заливати черв'яка, заливати очі, водити козу, нализуватися, гладити дорогу, закладати за галстук, закладати за комір, налягати, у чарку зазирати, цілувати чарку, пити без просипу, труби заливати, напиватися люто, горілку дудлити* тощо, напр.: *Переконаний, багато хто з моїх колег згадає, як після цілоденного водіння кози центром Франківська (десь між 0,75 та 1,5 літрами оковитої) вони опинилися на Глобусі Стометрівки* (9: 28); *Отже, треба добряче вигнати цю отруту з організму, тому необхідно добряче налягати на спиртне* (5: 113); *Хе – саме той юнак, що дуже любить вештатись нічним містом та нализуватися в барах* (5: 112); *Льошка не те, щоби кинув пити, але став обережнішим і за комір закладав тепер лише у компанії з добрими друзями* (3: 140); *Труби залив і щасливий* (8: 183); *напиватися тепер став люто* (3: 142); *Призвичаївся він, бач, як Марусі з малим Юрком вдома нема, горілку дудлити* (3: 136). Наслідки вживання спиртних напоїв теж виразно розкрито в низці фразеологізмів. Так, стан сп'яніння називають і сталі словосполучення, як-от: *на грані, під мухою, під градусом, під чаркою, під шофе, джмелі гудуть в голові*, напр.: *Далі – дядько “під шофе”, хилитається, немов водорость, – чисьє щастя...* (13: 122). А найбільшу міру вияву сп'яніння позначають фразеологізми *п'яний в дим, набратися до самісіньких риз, набратися як лив мулу, налигатися до поросячого виску, п'яний в драбадан, готовий в дим, як чіп* тощо. У семантичній структурі таких ФО ІПК є визначальним, основним, первинним. Саме він творить семантику всієї фраземи, продукує потужні емотивний, оцінний та образний компоненти. Уведення таких сталих виразів до мовленнєвого акту призводить до експресії мовленого, напр.: *нас уже ноги не тримали, а дід все ще наливав і горланів далеко за північ народні пісні, потім ми – готові в дим – по черзі стріляли з його старої мисливської рушниці* (8: 183); *підходжу, а вона п'янюча в драбадан* (7: 134); *Отже, він виграв у казино і як наслідок цієї видатної події налигався до поросячого виску* (5: 93); *Одна з них п'яна в дим і їй начебто соромно* (6: 257). Унаслідок надмірного вживання „пекельного зілля” (або „адамових сліз”) виникає зворотний процес – *сухий закон*, який переконує *і в рот не брати*. Семантична структура двох останніх фразеологізмів локалізує ІПК, який продукує семантику деінтенсифікованої дії.

У фразеологічній системі сучасної української мови репрезентовані переважно дії, виконання яких характерне для людини. Проте процес виконання кожної дії, що відбитий у конкретній ФО, є винятковим,

яскравим, тобто таким, що становить відхилення від норми. Семантика таких фразеологізмів базується на основі інтенсивно-параметричного складника. Так, дуже багато ФО існує для характеристики таких дій і процесів, як-от: „іти”, „дивитися”, „говорити”, „слухати”, „шпакати”, „сміятися”, „спати”, „думати”, „розуміти”, „працювати”, „бити” („вбити”) тощо.

Дієслово „іти” у першому значенні (одному з тридцяти), які подає Великий тлумачний словник сучасної української мови („Ступаючи ногами, пересуватися, рухатися, змінюючи місце в просторі (про людину або тварин)”) [2: 507]), у розмовному мовленні, а також у прозових творах сучасної української літератури вживається порівняно рідко. Найчастіше мовець номінує „процес переміщення в просторі за допомогою ніг” суб’єктивно. У результаті до денотативного ядра на позначення дієвого руху додаються ІК і ПК, що продукують конотативну семантику, значення слова розширюється й втілюється в іншій звуковій оболонці. Таким чином, денотативний номінатив транспозитується в конотовану лексему. У результаті може виникати низка синонімічних конотативів з різними відтінками семантики. Так, замість дієслова „іти” у художніх текстах уживаються лексеми на зразок „шкандибати”, „чесати”, „летіти”, „повзти” тощо. ПК, локалізуючись у денотативному ядрі, може продукувати потрібну семантику в певній ФО. Так, абсолютно деінтенсифіковану дію репрезентують сталі вирази на зразок: *ані кроку руш, наче вкопаний, ні з місця, ні на п’ядь, як пень, як стовп*. Рух, що є більш повільним, аніж хотілося б суб’єктові мовлення, може передаватися такими фразеологізмами: *пасти задніх, у хвості плентатися, як мокре горить, плести кренделі, тягтися в обозі, іти не своїми ногами, ледве ноги нести, йти кошачими кроками* тощо. Антонімічними до зазначених, такими, що передають помірно інтенсифіковану дію, вважаємо ФО на п’яти наступати, брати ноги в руки, тягу дати, чухати п’ятами, придати ходи, мастити п’яти, ноги на плечі, бігати як курка з яйцем, галопом на одинадцятomu номері, налягати на ноги. Найбільш інтенсивне пересування людини за допомогою ніг репрезентують фраземи *сторч головою, не наче огню вхопити, з вітерцем, землі під ногами не чути, кулею летіти, бігти в собачу ристь, висолопити язика, гнати скільки сили, дати дропака, п’ятами кивати, дати драла, дати тягу, на льоту, наче з цепу зірватися* тощо, напр.: *Намацав каменюку. Вужем у куці. А у глибині острова вже гілки тріщать. ... Білявий розігнувся. Стрілюю на той шурхін* (4: 6); *Власне кажучи, чому я, як куля помчала налагоджувати життя з Майком?* (5: 35).

У сучасній мовленнєвій системі подибуємо надзвичайно багатий спектр ФО з денотативною ядерною семою “говорити”. ІПК мотивує яскраву семантику знівельованого розмовного процесу в таких ФО, як: *набрати води в рот, ані пари з уст, ні гу-гу, прикусити язик, обірвати на слові, проковтнути язик, відібрало мову, язик за зубами тримати, як заціпило* тощо. Деінтенсифіковану дію зі значенням “дуже тихо говорити”, внаслідок певних причин, називають фразеологізми *під ніс собі мугикати, бубоніти під ніс*; “дуже повільно говорити” – *тягти kota за хвіст, язик заплітається*; “починати розмову дуже здалека” – *починати від Адама*; “говорити дуже невиразно” – *цідити крізь зуби*. Значно більша кількість ФО, що мають ядерну денотативну сему “говорити” й утворені на основі ІПК, позначає інтенсифіковану дію. Так, значення “говорити дуже багато, переважно пусте, неважливе, неправдиве” втілене в низці фразеологізмів: *язиком чесати, язик без кісток, язиком ляпати, наговорити сім мішків гречаної вовни, намолоти дурниць, поплескати язиком, баяндраси точити, переливати з пустого в порожнє, притуляти горбатого до стіни, розказувати сон рябої кобилі, плести дурниці, балачки розводити, брехні молоти, брехні справляти, брехні точити, верзти дурниці, верзти теревені, клепати дурно, клепати язиком, лясати точити, молоти язиком, правити теревені, розводити балачки, точити баяси з баяндрасами, боби розводити і подібних*; “говорити дуже швидко” – *язика висолопити, говорить як млин меле, вилетіло з рота, за словом до кишені не лізти, слова ковтати, язики розв’язалися*; „сказати щось вкрай різко, категорично” – *як ножем відрізати, на дибки ставати*; „говорити дуже голосно, переходячи на крик” – *як на пуп, аж виляски розлягаються, аж виляски пішли, бучу зчиняти, бурла бити, зводити колотнечу, зчиняти твалт, зчиняти хай, зчиняти шарварок, наробити галасу, наробити крику, розпинати на всі заставки, брати високу ноту, горло дерти, на весь голос, на всю горлянку, не своїм голосом, буря в склянці води і подібних*; „розповідати про щось вкрай неправдоподібне” – *дуба смаленого правити, відлити штуку*. У художніх текстах кожна фразеологічна одиниця реалізує більш широку семантику, виконуючи значне стилістичне навантаження, напр.: *У щасті й свиня – королева, – буркнув Микола, та дівки на нього цикнули, що він пельку й стулив* (3: 90); *Просто мовчиш, як пень* (10: 6); *Падлюча тиша осугою зав’язла на зубах* (18: 84); *Говори... Говори... – крізь зуби процідив* Величко (18: 86); *Свиря – штовхонув хлопчика у плече і швидко заторохтів, поки кум язика не припнув* (4: 107); *Це ти мені говориш? А... Перестань чесати митлою* (18; 185); *до наступного годування можна язиками плескати* (3: 239); *Перелеснику, ти – мій друг, але інколи язик у тебе, як*

помело (11: 88); *Дарига обожнює точити теревені про свою родину, подруг...*(5: 88); *Мала, не верзи дурниць...*(5: 101); *На його обличчі промайнуло щось таке, з чого я зрозуміла, що верзу нісенітниці* (5: 162); *Ти несеш ахінею. Сьогодні ви з 'їхали з котушок* (18: 99); *Поперек знає усе, що відбувається в колгоспі, але, крім як драти горлянку, нічого робити тут не збирається* (3: 140).

ІПК також моделює семантику значної кількості ФО, денотативне ядро яких локалізує сему „дивитися”. У кожному з таких фразеологізмів реалізується інтенсифікована дія. Так, значення „дуже пильно дивитися” позначають фрази *не відривати очей, не спускати очей*; „дивитися з надмірною цікавістю” – *витрішки продавати, витрішки справляти, витрішки ловити, витрішки їсти, купувати витрішки*; „глянути дуже несподівано, поспіхом ” – *слихом слихати, окинути оком, пробігти очима*; “дивитися дуже довго, пильно, прискіпливо” – *вшлупити баньки, пронизати поглядом, не спускати очей, впитися очима, їсти очима*; „дивитися дуже вороже, неприязно” – *дивитися чортом, вовком позирати, косувати оком* тощо, напр.: *Джон засоромився, він справді нічого не чув, він поїдав пакунок очима* (5: 148); *Маруся припекла Льошку чорними очима, стисла губи* (3: 173); *Світ паскудно вирячив на нього свої зіньки, і він нічого не розумів в ньому* (18: 64); *Дівча насупилося, стрільнуло оченятами, мовляв, а далі що?* (3: 29); *Що ж, не залишається нічого іншого, як позичивши очі в сірка, йти до приятеля і просити востанне!..* (9: 11); *Орися... – відірзала Параска. Та на бабів вовком – йдіть уже!* (3: 17); *Хитається – від жаху п'яна, їсть німця божевільними очима, благає несамовитим глухим шепотом* (3: 26).

Як бачимо, певне реально наявне явище дійсності, яке в мові має номінативний відповідник, у мовленнєвих мікросистемах репрезентовано цілою системою конотованих лексико-фразеологічних засобів. Одним із таких засобів є ФО, семантична структура яких локалізує функціонально значущий ІПК.

У роботі проаналізовано лише деякі ФО з моделювальним ІПК, що співвідносні з дієслівною семантичною структурою на позначення дій та процесів, які виконує людина. Обсяг статті не дозволив розглянути досить значну кількість прислівникових, прикметникових та іменникових семантичних структур фразеологізмів, наприклад, таких, як „дуже багато” (*хоч греблю гати, нігде куриці клюнути, горошині ніде впасти*), „дуже мало” (*кіт наплакав, на волосок, на копійку*), „дуже бідний” (*у кишенях вітер свище, ні кола, ні двора, бідний, як церковна миша*) тощо.

Література

1. Арутюнова Н.Д. Аномалии и язык (К проблеме языковой „картины мира“) // Вопросы языкознания. – 1987. – № 3. – С. 3 – 19.
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і головн. ред. В.Т.Бусел. – К.; Ірпінь: ВТФ „Перун“, 2005.
3. Дашвар Люко. Молоко з кров'ю. – Харків: Книжковий Клуб „Клуб сімейного дозвілля“, 2008.
4. Дашвар Люко. РАЙ.центр. – Харків: Книжковий Клуб „Клуб сімейного дозвілля“, 2009.
5. Денисенко Лариса. Танці в масках. Роман. – К.: Нора-Друк, 2006. – 212 с.
6. Дереш Любо. Архе: Монолог, який усе ще триває: Роман. – Харків: Фоліо, 2007.
7. Дністровий А. Патетичний блуд. – Харків: Фоліо, 2005.
8. Дністровий Анатолій. Місто уповільненої дії: Роман. – К.: Факт, 2003.
9. Іздрик. Флешка. – Івано-Франківськ: Лілея – НВ, 2006.
10. Карпа І.І. 50 хвилин трави // 50 хвилин трави: (Коли помре твоя краса). – Харків: Фоліо, 2007. – С. 3 – 74.
11. Покальчук Ю. Озерний вітер. – Харків: Книжковий Клуб „Клуб сімейного дозвілля“, 2008.
12. Покальчук Ю.В. Паморочливий запах джунглів. – Харків: Фоліо, 2005.
13. Роздобудько І. Амулет Паскаля: Роман. – Харків: Фоліо, 2007.
14. Роздобудько І. Останній діамант міледі: Авантюрний детектив. – Харків: Фоліо, 2007.
15. Словник синонімів української мови: У 2 т. / Уклад.: А.А.Бурячок, Г.М.Гнатюк, С.І.Головащук та ін. – К.: Наукова думка, 1999 – 2000. – Т.1. – 1047 с.; Т. 2.
16. Удовиченко Г.М. Фразеологічний словник української мови. У 2 т. – К.: Вища школа, 1984.
17. Ужченко В.Д. Народження і життя фразеологізму. – К.: Рад. шк., 1988.
18. Уляненко О. Жінка його мрії [Текст] / Передмова Є.Чуприни. – Харків: Книжковий Клуб „Клуб Сімейного Дозвілля“, 2009.
19. Хомич Т.Л. Інтенсивний і параметричний компоненти – модифікатори семантики лексичних одиниць (На матеріалі повісті Василя Барки „Жовтий князь“) // Українська література в загальноосвітній школі. – 2009. – № 3. – С. 43 – 49.
20. Хомич Т.Л. Місце та роль інтенсивного і параметричного компонентів у семантичній структурі слова // Актуальні проблеми слов'янської філології. Міжвуз. наук. зб. / Відп. ред. В.А.Зарва. – Бердянськ. – 2008. – Випуск ХVІІІ. Лінгвістика і літературознавство. – С. 99 – 106.

The article is a fragmentary research of the features of forming of semantics of proof combinations of words on the basis of intensively-parametric component, which was based on the linguistic material of the Ukrainian fiction of XXI century.

Key words: konotation, denotative macrocomponent, konotative macrocomponent, emotive component, evaluating component, intensively-parametric component.